

Asia: VN/7796/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi luottotietolain, maksupalvelulain 86 §:n ja rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lakiehdotus luottotietolain muuttamisesta

Käsittelyperusteesta

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että luottotietotoimintaan liittyvän henkilötietojen käsittelyn oikeusperustana olisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e -alakohta, jonka mukaisesti luottotietolaissa tarkoitettu henkilötietojen käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi.

Yhdymme esitysluonnoksen arvioon luottotietotoimintaan liittyvän käsittelyn oikeusperustasta. Luottotietotoiminta palvelee luottomarkkinoiden toimivuutta ja sillä on merkittävä rooli taloudellisessa toiminnassa ja riskienhallinnassa. Luottotietotoiminta on siis välttämätön osa nykyistä talouden infrastruktuuria.

Kuitenkin luottotietotoiminnalla voi olla merkittäviä negatiivisia vaikutuksia ihmisten ja yritysten toimintamahdollisuuksiin. Luottotietotoiminnan luotettavuuden varmistamiseksi ja toisaalta siihen yksilöille ja yrityksille liittyvien kielteisten vaikutusten vuoksi luottotietotoiminnan järjestämiseksi tulee olla käytettävissä sellaiset menettelytavat, joilla turvataan kaikkien osapuolten oikeudet ja velvollisuudet.

Luottotietotoiminnan harjoittajina ja rekisterinpitäjinä toimivat yksityiset luottotietotoimijat ja kyse on yritystoiminnasta. Luottotietotoimintaan kuitenkin liittyy esityksenkin mukaan samanlaisia piirteitä kuin julkisen tehtävän hoitamiseen. Tällaisen yhteiskunnallisesti keskeisen tehtävän hoitaminen yksityisen tahon osalta luo välttämättömän tarpeen siitä, että luottotietotoiminnan harjoittajien toimintaa koskeva sääntely on oltava riittävän yksityiskohtaista ja tarkkarajaista. Valittu käsittelyperuste mahdollistaa kansallisen erityislainsäädännön säilyttämisen eli käsittelyä koskevien yksityiskohtaisempien säännöksiä ja erityisten vaatimusten olemassaolon. Erityislainsäädännön

säilyttäminen tietosuoja-asetuksen säännöksiä rinnalla on tarpeellista juuri sellaisten kielteisten vaikutusten rajoittamiseksi ja ehkäisemiseksi, jota luottotietotoiminta rekisteröidylle aiheuttaa.

Yrityskytkentätiedoista

Suomen Yrittäjät on kiinnittänyt huomiota erityisesti niihin vaikutuksiin, jotka seuraavat esitysluonnoksessa ehdotetuista muutoksista luottotietolain mukaisen rekisteröidyn asemaan. Esitysluonnoksessa erityisesti yrityskytkentätietoja koskevien poikkeuksien ei ole katsottu täyttävän tietosuoja-asetuksen vaatimuksia. Pidämme tärkeänä, että yrityskytkentätietoja koskeva sääntelypoikkeuksiin on kiinnitetty huomiota ja perusteettomat poikkeukset ehdotettu kumottavaksi. Yrityskytkentätiedot koskevat tietoja siitä, missä yrityksessä rekisteröity toimii, tai on toiminut yrityksen vastuuhenkilönä. Nimenomaan yrityskytkentätietoihin liittyy rekisteröidyn kannalta usein sellaisia yllättäviä kielteisiä vaikutuksia, joissa välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden vaatimukset korostuvat. Yrityskytkentätietoihin liittyvät negatiiviset vaikutukset saattavat joissakin tapauksissa olla yllättäviä rekisteröidylle erityisesti tilanteissa, jossa henkilö on lupautunut muodollisesti osallistumaan toisen yrityksen hallitukseen vailla tosiasiallista mahdollisuutta vaikuttaa yrityksen talouteen.

Yrityskytkentätietoja koskevien perusteettomien poikkeuksien kumoaminen ja säännöksiä yhdenmukaistaminen muita henkilöluottotietoja vastaavaksi johtaa positiivisiin vaikutuksiin rekisteröidyn aseman ja oikeuksien kannalta. Yrityskytkentätietoja koskevien poikkeuksien kumoamisen johdosta rekisteröidyn asemaa parantavia vaikutuksia liittyy erityisesti tiedonantovelvoitteisiin, jotka koskevat luottotietotoiminnan harjoittajaa sekä luottotiedon käyttäjää.

Ensimmäisen merkinnän johdosta luottotietotoiminnan harjoittajan velvollisuuteen kuuluva ilmoitus (29 §) kattaisi esitysluonnoksen mukaisesti jatkossa myös yrityskytkentätiedon merkitsemisen. Merkinnästä aiheutuvien vaikutusten ennakoimiseksi on tärkeää, että rekisteröity saatetaan tietoiseksi tehdystä merkinnästä ja siihen liittyvistä oikeuksistaan. Lisäksi luottotietojen käyttäjän informointivelvollisuus (29 §) parantaa ymmärrystä siitä, mihin kielteinen luottopäätös perustuu ja tekee luottotietotoiminnan läpinäkyvämmäksi rekisteröidylle myös yrityskytkentätietojen käytön osalta. Myös rekisteröidyn tarkastusoikeuden (tiedonsaantioikeus 30 §) osalta on kohtuullista, että perusteeton poikkeus yrityskytkentätietojen osalta on kumottu. Yrityskytkentätietojen osalta rekisteröidyllä tulee olla yhtäläiset oikeudet saada tieto siitä mistä rekisteriin saatavat tiedot ovat peräisin ja kenelle ne on luovutettu.

Säilytysajoista

Luottotietolain tietosuoja-asetuksen mukaisuutta koskevassa arvioinnissa ei ole arvioitu siihen sisältyvien tietojen säilytysaikaa koskevia säännöksiä tai niiden oikeasuhteisuutta. Näiden säännösten oikeasuhtaisuus on ilmoitettu arvioitavaksi muussa yhteydessä ja esityksessä on pitäyditty säilytysaikojen osalta vain teknisluonteisissa termimuutoksissa.

Eduskunta on kuluttajansuojalain 7 luvun väliaikaista muuttamista koskevan lain hyväksyessään edellyttänyt, että maksuhäiriöitä koskevat lainsäädäntöesitykset on tuotava eduskuntaan viimeistään vuoden 2021 kevätistuntokauden aikana. Pidämme erittäin tärkeänä, että säilytysaikojen lyhentämistä ryhdytään valmistelemaan viivytyksettä. Pidämme myös perusteltuna sitä, että säilytysaikoja koskeva asia käsitellään tästä esitysluonnoksesta erillään omana kokonaisuutenaan. Tämä mahdollistaa perusteellisemmän säilytysaikoja koskevan kokonaistarkastelun.

Säilytysaikoja koskevalla asialla on laaja yhteiskunnallinen merkitys, jossa on tarkoin tarkasteltava kahden vastakkaisen intressin välistä tasapainoa ja perustetta. Tämän osalta arvioitavaksi tulee se, onko säädetyt säilytysajat oikeassa suhteessa sillä tavoiteltuun päämäärään nähden vai lamauttavatko laissa asetut säilytysajat liiallisesti yhteiskunnan toimintaa ja rekisteröidyn toimimista yhteiskunnassa. Tämä rajoittava vaikutus koskee sekä luonnollisten henkilöiden että yritysten toimintamahdollisuuksia.

Maksuhäiriömerkinnöillä ja niitä koskevilla luottotietolain säännöksillä on olennainen merkitys yrittäjien ja yritystoiminnan aloittamisen ja jatkamisen kannalta. Maksuhäiriömerkinnät ovat yksi merkittävimmistä esteistä aloittaa yritystoiminta. Yritystoiminnassa tarvittavien peruspalveluiden saaminen estyy joko kokonaan tai ainakin vaikeutuu merkittävästi, jos henkilöllä on maksuhäiriöitä. Henkilökohtainen maksuhäiriömerkintä saattaa lisäksi heikentää yrityksen luottokelpoisuutta, esimerkiksi jos maksuhäiriömerkinnän saanut henkilö kuuluu yhtiön hallitukseen. Maksuhäiriömerkinnät saattavat vaikuttaa yrityksen ja yrittäjän luottoluokitukseen, vaikka ne eivät koskisikaan suoraan yrittäjää tai tämän pääasiallisesti harjoittamaa yritystoimintaa. Tässä yhteydessä on tärkeää tunnistaa, että taloudellisesti vaikeuksissa olevan yrityksen maksuhäiriömerkinnät saattavat vaikuttaa paitsi vastuuhenkilön henkilökohtaiseen luottoluokitukseen myös vastuuhenkilön toisiin yrityksiin.

Koska maksuhäiriö- ja yksilöintitietoja koskevilla merkinnöillä ja niiden säilytysajoilla on merkittävä yrityksiä ja yrittäjien toimintamahdollisuuksia rajoittava vaikutus, pitäisimme tärkeänä, että sidosryhmiä, erityisesti elinkeinoelämän edustajia kuullaan maksuhäiriöiden säilytysaikojen lyhentämistä koskevan valmistelun edetessä.

Lakiehdotus maksupalvelulain 86 §:n muuttamisesta

Kannatamme esityksen tavoitetta yhdenmukaistaa asiakashäiriötietoja käsittelyä koskeva sääntely.

Lakiehdotus rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta

Suomen Yrittäjillä ei ole lausuttavaa asiaan.

Arviot luottotietolain/ maksupalvelulain muutosten taloudellisista vaikutuksista yrityksille

Suomen Yrittäjillä ei ole lausuttavaa asiaan.

Muut huomiot

-

Katila Karoliina
Suomen Yrittäjät